

A levéltárak lehetőségei az állampolgári nevelésben

Hecker Henrietta

PTE ONTDI II. évf., MNL TML

A levéltár helye és szerepe a közgyűjtemények között

Bár a levéltár közgyűjteményként évtizedek óta a(z) közoktatás rendelkezésére áll iratállományával, mégsem tett olyan (el)ismertségre, mint a könyvtár vagy a múzeum.

A történeti értékű iratokat a levéltári funkcióktól függetlenül forrásként ismertették, felhasználták az oktatás különböző szintjein, elsősorban történettudományi megközelítéssel. A levéltár azonban minden emberrel „kapcsolatba kerül” születésétől a haláláig, több ízben is. Ez a generikus kapcsolat látszólag mégsem volt eddig elegendő ahhoz, hogy a levéltárak társadalomban betöltött szerepe nyilvánvalóvá váljon.

Ez a gyenge kapcsolati rendszer a levéltár-pedagógia, korábban a közművelődési feladatok ellátása révén egy ideje változóban van, bár a kapcsolat tartalmát és főként céljait illetően még mindig nem történt markáns elmozdulás a hagyományos, történettudomány dominálta alapokról.

Az elmozdulást sürgető tényezők a tudástranszfer átalakulásán túl az archivációs technológiák és a levéltári paradigmák változása.

Lehet-e partner a levéltár az állampolgári nevelésben?

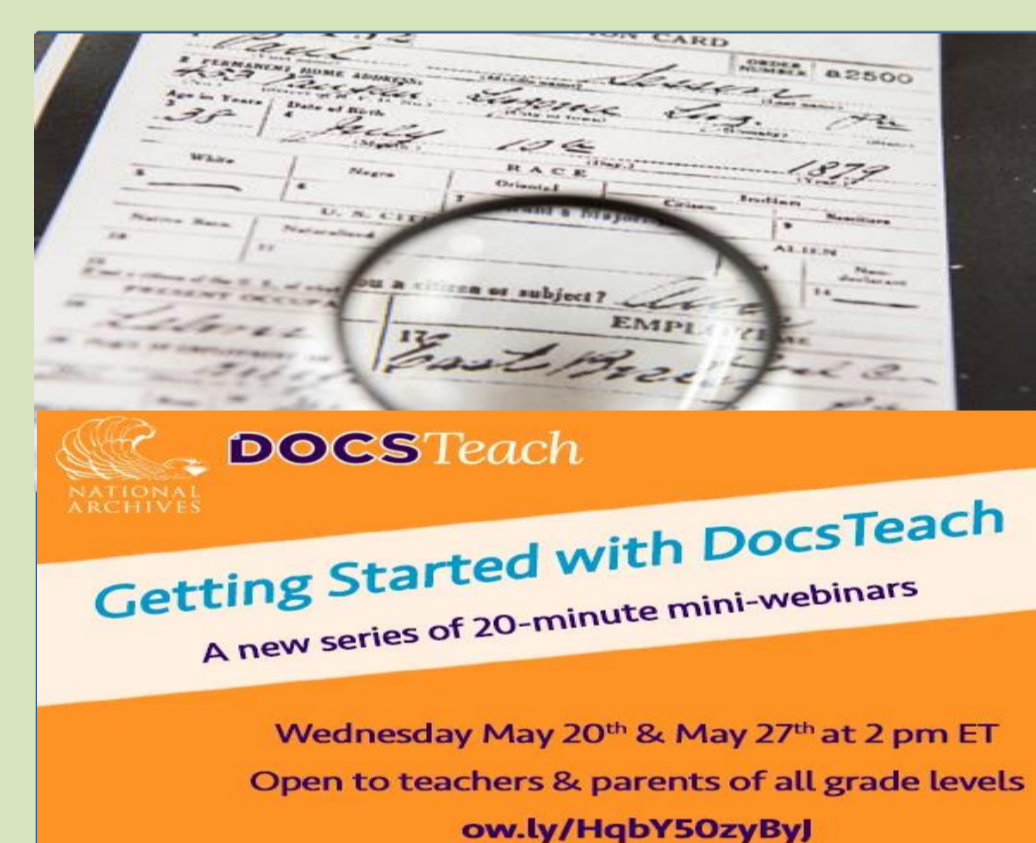
A történettudományi megközelítés helyett két irány markáns a levéltári oktatás szempontjából: az **információtudományi** és az **állampolgári nevelés** irányából történő megközelítés. Az információtudományi hasonló a történettudományihoz a speciális adatbázisokban történő keresés miatt, ezzel szemben az állampolgári nevelés egy sokkal összetettebb, dinamikus lehetőséget adja a nem **formális nevelésnek**, mivel interdiszciplináris területként bármely tantárgyhoz kapcsolható.

A levéltárak közoktatásnak nyújtott szolgáltatásai iránti igénynövekedés eltérő okokra vezethető vissza, bár azonos törő fakadnak. A társadalmi igények változása határozta meg az angol outreach megfogalmazását, az Egyesült Államokban az 1970-es években megjelenő public history művelésének egyre szélesebb körben való terjedését, de egy-egy országos verseny (F. Ebert Stiftung), intenzív levéltár-pedagógiai tevékenység képes volt megnövelni a levéltárak iránti érdeklődést. Szintén a levéltárak iratállományának megismerése iránti igény növekedéséről számolnak be afrikai, ázsiai országok, ahol a levéltár funkcióinak, iratállományának megismerése a történelmi katalizmát követő feltáró tevékenység (pl. Dél-afrikai Köztársaság) vagy a korszerű oktatási módszerek (Taiwan, PBL) szerves részévé vált.

TUDÁS
<ul style="list-style-type: none">
• emberi jogok és felelősség
• történelmi ismeretek, aktuális ügyek
• politikai kultúra
• kulturális örökség
KÉSZSÉGEK
<ul style="list-style-type: none">
• kommunikáció és vitakészség
• problémamegoldás, konfliktuskezelés, kreativitás, együttműködési készség
• autonómia, aktív figyelem, kritikai gondolkodás
• társadalmi és politikai befolyásolás képessége
ATTTŰDŐK
<ul style="list-style-type: none">
• politikai érdeklődés, bizalom, hatékonyság
• kulturális megértés, más kultúrák tisztelete
• változásra és véleménykülönbségre való nyitottság
• aktív állampolgári részvétel iránti felelősség
ÉRTÉKEK
<ul style="list-style-type: none">
• emberi jogok, demokrácia, tolerancia, egyenlőség, béke, fenntartható környezet, igazság és méltányosság, aktív állampolgári részvétel elismerése
David Kerr alapján Lencse Máté (Taní-taniOnline, 2016. júl. 03.)

Suitable for: Key stage 1, Key stage 2, Key stage 3
Curriculum topics: Events beyond living memory KS1, Local Histories, Political and social reform, The Stuarts
Suggested inquiry questions: What caused the Great Fire of London and how did they stop it from happening again?

Getting Started with DocsTeach
A new series of 20-minute mini-webinars
Wednesday May 20th & May 27th at 2 pm ET
Open to teachers & parents of all grade levels
ow.ly/HqbY5DzyByj

Archivpädagogik
Arbeitsbereich der Archive, der die Aufbereitung, Bereitstellung und Nutzung von Archivalien für die historische Bildungsarbeit, insbesondere im Rahmen schulischen Lernens am außerschulischen Lernort "Archiv" zum Gegenstand hat.

Kerr nyomán vonható le következtetésként, hogy a levéltár több szempontból is alkalmas a nem formális oktató-nevelő munkára. Az őrzött iratok történettudományi megközelítésén túl rendkívül eltérő problémátörténeti csomópontok bonthatók ki egy-egy iratból. (Ld. Szegény Lizi panasza) Az új tudás létrehozásának fontos része, hogy a múltban történt események segítségével reflektálhatunk a jelen problémáira, és következtetéseket, szándékokat fogalmazhatunk meg a jövőre nézve, azaz aktív állampolgárként viselkedhetünk.

A levéltár és az egyén felelőssége az aktív állampolgárság koncepciójának kapcsolatában különösen nagy a kulturális örökség védelme terén, amely speciális területekre is kiterjed (pl. digitális gyűjtemények, spontán szerveződő archívumok).

Az aktív állampolgárság presztízsének növekedéséhez a levéltár egy részletesen tervezett közoktatási és tanárképzési program segítségével, működtetésével egyértelműen hozzájárulhat. Ezt a kapcsolatépítő és – működtető szerepet kell ellátnia a levéltári közművelődésen belül a levéltár-pedagógiának, amely alapcélként fogalmazza meg a levéltári funkciók, intézményrendszer megismertetését a tanulókkal.

Részleges szakirodalom

Archives unlocked. Delivering the Vision 2018-2019. Government Strategic Vision. (The National Archives)

Chen, Chih-Ming - Chen, Chia-Chi: Problem-based Learning Supported by Digital Archives-Case Study of Taiwan Libraries' History Digital Library (2010) In: The Electronic Library Vol. 28, No.1

Gáti, Annamária: „Alattvalók vagy polgárok lesznek?” Kutatási összefoglaló, 2010

Kerr, David: Hatást gyakorolnia világra. Ford.: Karvalics Ivett. Új Pedagógiai Szemle, 2008

NARA 2018-2022 Strategic Plan

Şentürk, Burcak: The Use of Archives in Education: Examples From Abroad (2013) In: IJONTE Vol.4, No. 10

Székely, Iván: The Four Paradigms of Archival History and Challenges of the Future (2015) In: Management and Participation in the Public Sphere.

Szelényi, Zsuzsanna – Kende, Ágnes: Kerr, David: „Mi ez a zavaros dolog?” interjú, 2008

Turrini, Joseph: From History to Library and Information Science: A Case Study of Archival Education at Wayne State University. In: Information & Culture, Vol. 47, No. 3, 2012

Van der Walt, Thomas B.: Re-Thinking and Re-Positioning Archives: Taking Archives to The Children (2011) ESARABICA Journal 30

